

Scholen geïnspireerd door Zweeds model voor gepersonaliseerd leren ‘Maatwerk zit in ons bloed’

Het Picasso Lyceum in Zoetermeer is een van de scholen achter Zo.Leer.Ik!, een ontwikkelconcept voor gepersonaliseerd leren dat is geïnspireerd door de succesvolle Zweedse Kunskapsskolan. De scholen van Zo.Leer.Ik! worden ondersteund door Leerling 2020, een project van de VO-raad dat wordt uitgevoerd door Schoolinfo. ‘De vraag is niet: willen we om, maar kunnen we om?’

DOOR SUZANNE VISSER

Pfff... gehaald. Met precies één minuut speling ploft Jasper (14) neer bij de dagstart van zijn basisgroep. Elke ochtend zet coach Maikel van Duren even alle neuzen dezelfde kant op, voordat de leerlingen uitwaaiëren over de school. Wat zijn er voor bijzonderheden vandaag? Denkt iedereen aan de voorbereiding van het wekelijkse voortgangsgesprek? Even later logt Jasper in op het leerportaal, om te zien in welk lokaal hij het komende halfuur een hoorcollege economie heeft. Zijn ogen dwalen over zijn programma voor de rest van deze ochtend: na het hoorcollege werkt hij met een groepje in het leerlab een uur lang aan de science-opdracht die volgende week klaar moet zijn. Dan is er pauze, gevolgd door een uur zelfstudie – op zijn persoonlijke werkplan staat eind deze week een wiskundetoets – en daarna een instructieles

***Op dit moment krijgt al
15 tot 20 procent van de
Picassoleerlingen een of andere
vorm van maatwerk.***

Nederlands. Vervolgens middagpauze, een werkcollege kunst en het voortgangsgesprek, waarin Jasper en mijnheer Van Duren kijken naar Jaspers resultaten en plannen voor de komende week.

Jeroen van Grunsven

Jeroen van Grunsven, Picasso Lyceum (foto: Picasso Lyceum)

Kernpunten van Zo.Leer.Ik!

Iedere leerling stelt in overleg een einddoel vast en stippelt eveneens in overleg een grof werkplan uit met langetermijndoelen voor een trimester of semester. Wekelijks bekijkt hij of zij met de coach welke taken haalbaar zijn (de ouders kijken mee). De volledige leerstof van ieder vak is opgedeeld in 35 stappen, die een doorlopende leerlijn vormen. Na 25 stappen zit de leerling op vmbo-niveau, na 30 op havo- en 35 op vwo-niveau. De traditionele 'les' valt uiteen in onderdelen die apart worden geroosterd, zodat iedere leerling eigen accenten kan leggen. Er zijn instructielessen, colleges, onderzoek, workshops, communicatiemomenten etc. Door een dagstart en coaching weet de leerling wat hij van dag tot dag moet doen. Hij kan altijd verder: het lesmateriaal is in de leerportal online beschikbaar en ook toetsing en afsluiting zijn flexibel.

Meer over de uitgangspunten en het organisatorische model van Zo.Leer.Ik! op www.leerling2020.nl/Zo.Leer.Ik!

In het bloed

Dit is nog niet hoe het er anno 2014 op het Picasso Lyceum in Zoetermeer aan toegaat. Maar het is wel min of meer zoals schoolleider Jeroen van Grunsven zich de toekomst van zijn school voorstelt. Hij droomt van een school waar leerlingen langs individuele leerpaden ongehinderd toewerken naar het diploma dat ze willen halen. Een school waar alles flexibel is (tempo, niveau, leerstrategie, toetsing en afsluiting) en tegelijkertijd optimaal in beeld.

Met elementen hiervan is het Picasso Lyceum al tien jaar bezig. Om die reden deed de school bijvoorbeeld mee aan de *Expeditie durven, delen, doen* van de VO-raad en aan de pilot Meerdere examenmomenten. Op dit moment krijgt 15 tot 20 procent van de Picassoleerlingen een of andere vorm van maatwerk. Het kan gaan om een rooster op maat, zoals bij turnster Daphne Slingerland, die naast haar vwo-opleiding aan topsport doet. Maar bijvoorbeeld ook om het combineren van vakken uit twee leerjaren. Zo bleef Tamer Sengab vorig jaar zitten in 4 havo, maar deed hij in mei al wel examen in de vakken waar hij goed in is. 'Maatwerk zit in ons hoofd en in ons bloed', zegt Van Grunsven. 'We zouden nog veel meer willen, want iedere

De scholen van Zo.Leer.Ik!

- Caland 2, Amsterdam
- College Den Hulster, Venlo
- DaCapo College, Sittard
- DaVinci College, Leiden
- De Vlaardingse Openbare Scholen (De Vos), Vlaardingse
- Heliomare, Wijk aan Zee
- Innova (Het Stedelijk Lyceum), Enschede
- Isendoorn College, Warnsveld
- Kennemer College, Heemskerk
- Picasso Lyceum, Zoetermeer

leerling is gebaat bij een gepersonaliseerde aanpak. Maar we lopen tegen onze grenzen aan. In de huidige klassen van dertig leerlingen is dat niet te organiseren.'

Zo.Leer.Ik!

Dit verklaart waarom schoolleiders in september 2012 zo enthousiast terugkwamen van een studiereis naar Zweden. Bij de Kunskapsskolan ('Kennisschool') zagen ze met eigen ogen dat het wel degelijk kan: een complete school bouwen rond gepersonaliseerd leren. Sleutelbegrippen zijn: een leerportal met gedigitaliseerd lesmateriaal, opgedeeld in kleine bouwstenen, zelfverantwoordelijk leren, variatie in didactische werkvormen en vooral veel persoonlijke coaching. Het Zweedse concept is zo succesvol dat er 14 jaar na de start al 42 Kunskapsscholen in binnen- en buitenland zijn. En de opbrengsten zijn hoog: de 36 Zweedse scholen horen tot de beste van het land.

In Nederland besloot Van Grunsven samen met nog vijf scholen de mogelijkheid van een Nederlandse variant op de Kunskapsskolan te onderzoeken. Ze noemden hun initiatief Zo.Leer.Ik! en klopten voor facilitaire ondersteuning aan bij Leerling 2020, een project van de VO-raad dat wordt uitgevoerd door Schoolinfo. Leerling 2020 heeft als doel de verdere ontwikkeling van verschillende vormen van differentiëren in het voortgezet onderwijs te faciliteren. Op de website leerling2020.nl is te zien welke initiatieven er al gaande zijn. Dit is vertaald in schoolportretten en gebruikersgeschiedenissen van scholen. Verder biedt de site veel informatie over implementatie, wetten en regels, digitale leermiddelen, kansen, valkuilen en de uitkomsten van een onderzoek naar gepersonaliseerd en gedifferentieerd leren.

Koplopers zoals Zo.Leer.Ik! worden door Leerling 2020 ondersteund in hun ontwikkeling. 'Bijeenkomsten organiseren, informatie delen... voor ons maken de faciliteiten van Leerling 2020 het allemaal net wat sneller en gemakkelijker', zegt Van Grunsven.

Bekendheid

De scholen van Zo.Leer.Ik! hebben inmiddels een conceptplan geschreven en zijn dit in werkgroepen op onderdelen aan het uitwerken. Anders dan bij menige onderwijsvernieuwing is de vraag niet of er voldoende draagvlak is, merkt Van Grunsven. 'Op het Picasso zitten wij momenteel met maatwerk aan ons plafond, dat merken docenten. Maar als we uitleggen dat er veel meer maatwerk mogelijk is als je het onderwijs heel anders organiseert, vinden ze dat voor leerlingen een geweldige kans. Ook ouders reageren enthousiast als we uitleggen hoe we ons maatwerk willen uitbreiden. De echte vraag is niet: willen we om, maar kunnen we om? Want gepersonaliseerd leren staat of valt met een goede leerportal waar al het lesmateriaal in zit. En wie gaat dat ontwikkelen? Een Nederlands bedrijf heeft inmiddels de licentie gekocht voor een Nederlandse versie van het Kunskapsskolan-portal, maar kunnen wij dat als Nederlandse school dat met beperkte bekostiging wel betalen? Zeker is dat we heel veel 'massa' nodig zullen hebben: we moeten laten zien dat er bij scholen voldoende belangstelling voor is. En dat begint met voldoende naamsbekendheid. Ik hoop dat Leerling 2020 ons vooral daarmee gaat helpen.' ●